RĂSPUNDEREA CONTRAVENȚIONALĂ PENTRU ÎNCĂLCAREA LEGISLAȚIEI SILVICE

CONTRAVENTIONAL LIABILITY FOR VIOLATION OF FORESTRY LEGISLATION

Victor DUMNEANU
ORCID ID: 0009-0005-6408-1270
Email: dumneanuvd@gmail.com
Universitatea de Stat din Moldova

CZU: 342.924:[630:351.78] **DOI:** https://doi.org/10.59295/ssdoed2025.39

Abstract: *It is well known that the forest fund and the forest vegetation from the outside of the forest fund perform several essential functions that determine the quality of human life and of nature in general, among which the ecological, economic and socio-cultural function. According to the Inspectorate for Environmental Protection data for the years 2022/2023, most of the environmental protection offences are forestry offences. Based on this practical statement, we deem necessary to analyse this negative social phenomenon and to explain legal and forestry issues and to bring legal improvements via amendments needed to be done to Chapter 9 of the Contravention Code of the Republic of Moldova and in particular to the components of forestry offences.*

Keywords: *forest fund, forest vegetation from outside the forest fund, green spaces of urban and rural localities, state-protected natural areas, forestry offence, contravention liability.*

Rezumat*: Este bine cunoscut faptul că fondul forestier și vegetația forestieră din exteriorul fondului forestier îndeplinesc câteva funcții esențiale care determină calitatea vieții umane și a naturii în general, printre care și funcția ecologică, economică și socio-culturală. Potrivit datelor Inspectoratului pentru Protecția Mediului pentru anii 2022/2023, majoritatea infracțiunilor de protecție a mediului sunt infracțiuni silvice. Pe baza acestei afirmații practice, considerăm că este necesar să analizăm acest fenomen social negativ și să explicăm aspectele juridice și silvice și să aducem îmbunătățiri legale prin modificările necesare la capitolul 9 din Codul contravențional al Republicii Moldova și în special la componentele infracțiunilor silvice.*

***Cuvinte-cheie**: fond forestier, vegetație forestieră din afara fondului forestier, spații verzi ale localităților urbane și rurale, arii naturale protejate de stat, infracțiune silvică, răspundere contravențională.*

Resursele forestiere reprezintă una dintre cele mai importante resurse naturale ale Republicii Moldova, care formează unul din elementele de bază ale activului patrimonial al statului, iar utilizarea rațională a acestora, în sensul larg al noțiunii, constituie o garanție pentru dezvoltarea durabilă la toate nivelurile: național, regional și local. Totodată, în ultimele decenii, pădurile au fost lipsite de un management durabil, ceea ce a determinat degradarea lor continuă, iar prin efecte s-a diminuat atât cantitatea, cât și calitatea beneficiilor pe care acestea le pot oferi populației și mediului înconjurător. Atitudinea nechibzuită faţă de componenta forestieră a echilibrului ecologic poate cauza pagube irecuperabile, cu impact asupra bunăstării societății actuale şi, într-o măsură mai mare, asupra generaţiilor viitoare. Din aceste considerente, gestionarea durabilă a pădurilor şi vegetației forestiere a devenit o preocupare prioritară a fiecărui stat şi a comunităţii mondiale în ansamblu. [1]

Pădurile constituie o inestimabilă sursă de cele mai diverse beneficii. Pe lîngă faptul că prelucrarea masei lemnoase şi obţinerea produselor forestiere asigură o anumită contribuţie la dezvoltarea economiei naţionale, pădurile constituie un factor de importanţă majoră în menţinerea echilibrului ecologic. Pădurile creează un microclimat capabil să diminueze efectul factorilor nefavorabili. Este notorie şi importanţa pădurilor pentru stabilizarea continuă a pînzei freatice şi menţinerea resurselor acvatice, a echilibrului bioxidului de carbon, azotului şi fosforului în atmosferă, pentru emanarea oxigenului. Capacitatea pădurilor Moldovei de a absorbi bioxidul de carbon din atmosferă constituie circa 2230 mii tone pe an. Pădurile aduc o contribuţie substanţială la diminuarea proceselor de eroziune a solurilor şi a alunecărilor de teren. În condiţiile Moldovei, cu alternanţe substanţiale de temperaturi, cu secete frecvente, deficit de apă, terenuri expuse la alunecări şi cu diminuarea fertilităţii solurilor, pînă la 40 - 50%, prin intensificarea proceselor de eroziune, rolul protector al pădurilor capătă o importanţă vitală. Multitudinea beneficiilor condiţionate de existenţa pădurilor nu este inepuizabilă.[2]

Deși actele oficiale constatatoare recunosc importanța ecologică și economică vitală a fondului forestier, este de menționat faptul, că aceasta nu este suficient pentru menținerea, conservarea și extinderea fondului forestier. În acest sens, procesul privind protecția cantitativă și calita-

tivă a fondului forestier este unul esențial, mai ales în partea ce ține de mecanismul juridic cu privire la supravegherea și controlul respectării de către persoanele fizice și juridice a legislației silvice, or nerespectarea legislației silvice constituie temei de a aplica sancțiuni în dependență de fapta săvârșită și prejudiciul cauzat fondului forestier și/sau vegetației forestiere din afara fondului forestier.

Conform art. 40 al Legii nr. 1515 din 13-06-1993 privind protecția mediului înconjurător, este interzisă şi se sancționează, conform legii, vătămarea sau tăierea arborilor, a altor tipuri de vegetație din fondul forestier și din afara fondului forestier fără autorizația eliberată de Agenția de Mediu în conformitate cu prevederile Legii regnului vegetal nr. 239/2007.[3]

Deși Codului silvic determină care fapte ilegale constituie contravenții silvice, este de menționat că legislația silvică nu determină noțiunea de contravenție silvică.[4]

Totodată și legea penală prevede răspunderea pentru tăierea, ruperea sau scoaterea din rădăcini a arborilor sau a arbuștilor din fondul forestier, a vegetațiilor silvice din afara fondului forestier sau din spațiile verzi, precum și a vegetației forestiere din afara fondului forestier sau din spațiile verzi.[5]

În acest context este esențial să delimităm noțiunea de contravenție silvică și noțiunea de infracțiune silvică. Evident este faptul că delimitând corect acțiunile/inacțiunile, vom putea corect să aplicăm legislația corespunzător faptelor în care acestea s-au produs.

Conform art. 10 al Codului contravențional, constituie contravenţie fapta – acţiunea sau inacţiunea – ilicită, cu un grad de pericol social mai redus decît infracţiunea, săvîrşită cu vinovăţie, care atentează la valorile sociale ocrotite de lege, este prevăzută de prezentul cod şi este pasibilă de sancţiune contravenţională. [6]

Analizând în comun legislația contravențională și legislația silvică, putem determina că contravenția silvică reprezintă o faptă ilicită, cu un grad de pericol social mai redus decît infracțiunea silvică, săvârșită cu vinovăție, este prevăzută de legea contravențională, și care atentează la valorile sociale ce țin de paza, protecția, conservarea și regenerarea fondului forestier și vegetației forestiere din afara fondului forestier.

Cu toate acestea Codul contravențional prevede și determină faptele ilegale concrete care constituie contravenții silvice.

Astfel, în cazurile în care s-a încălcat legislația silvică survine răspunderea contravențională în temeiul art. 95, 120-126, 127, 130, 132-137, 140-142, 182 ale Codului contravențional.

Obiectul juridic general al contravențiilor silvice îl constituie totalitatea relațiilor cu privire la protecția fondului forestier și vegetației forestiere din afara fondului forestier, care sunt protejate de legea contravențională.

Obiectul juridic generic sau de grup îl constituie totalitatea relațiilor cu caracter/conținut omogen și anume relațiile ce asigură în mod constant/permanent/real paza, protecția, conservarea și regenerarea fondului forestier și vegetației forestiere din afara fondului forestier.

Obiectul juridic special al contravenției silvice îl reprezintă valorile/relațiile silvice concrete cărora li se aduce atingere prin contravenția silvică.

Obiectul material al contravenției silvice poate fi arborii, arbuștii din fondul forestier și vegetației forestiere din afara fondului forestier.

Prin latura obiectivă a unei contravenții silvice, se înţelege totalitatea condiţiilor cerută de norma contravențională, privind actul de conduită pentru existenţa contravenției. Latura obiectivă a contravenției silvice se realizează prin manifestarea exterioară a persoanei (acţiune sau inacţiune) care lezează valorile sociale ocrotite prin legea contravențională (obiectul contravenției silvice) atingere care constă într-o schimbare, în realitatea obiectivă denumită consecințele contravenției silvice.

În structura laturei obiective a unei contravenții silvice distingem ca elemente componente următoarele: elementul material constînd în acţiunea sau inacţiunea ilegală, urmarea imediată sau consecințele contravenției silvice, legătura (raportul) de cauzalitate între elementul material şi urmarea imediată. Elementul material desemnează actul de conduită interzis prin norma contravențională. Acest element este esenţial oricărei contravenții silvice avînd în vedere că contravenția este fapta ilegală săvîrşită cu vinovăţie şi prevăzută de legea contravențională.

Astfel, în norma contravențională elementul material este desemnat printr-un cuvînt sau expresie ce arată acţiunea sau inacţiunea interzisă.

Acţiunea desemnează o atitutide a făptuitorului prin care face ceva ce legea contravențională ordonă să nu facă. Această acţiune se realizează prin acte materiale ca: tăierea ilegală sau vătămarea arborilor şi arbuştilor pînă la gradul de încetare a creşterii lor ori vătămarea arborilor şi arbuştilor care nu întrerupe creşterea lor (art. 122 alin. 1 al CCo), distrugerea şi vătămarea puieţilor şi butaşilor din pepiniere şi plantaţii silvice etc (art. 124 al CCo).

Inacţiunea desemnează atitudinea făptuitorului care nu face ceva, ce legea contravențională ordonă să facă. Prin inacţiune se comit contravenții ca: încălcarea modului şi a termenelor de împădurire a parchetelor exploatate şi a terenurilor neîmpădurite din fondul forestier, precum şi a parchetelor exploatate de pe terenurile cu vegetaţie forestieră din afara acestui fond (art. 125 al CCo).

Urmarea imediată sau consecinţele contravenţiei silvice constă în vătămarea adusă valorii sociale ocrotite prin săvîrşirea faptei interzise de legea contravenţională. Consecinţele contravenţiei silvice consta într-o schimbare/modificare a obiectului sau a poziţiei acestuia, dacă obiectul are un aspect material (distrugerea şi vătămarea culturilor silvice, a arboretului tînăr provenit prin regenerare naturală, a seminţişului natural şi preexistent, art. 123 al CCo). Este de menționat, că consecinţele contravenţiei silvice trebuie să fie imediate și reale, adică să fie rezultatul nemijlocit al acţiunii sau inacţiunii contravenționale.

Legătura de cauzalitate reprezintă consecinţa dintre acţiunea, inacţiunea contravenientului şi urmările imediate și reale a contravenției silvice. Existenţa contravenției silvice este condiţionată de legătura de cauzalitate dintre actul de conduită interzis şi consecinţele contravenției silvice prevăzută de legea contravențională. (legătura dintre acţiunea de tăiere ilegală a arborilor şi arbuştilor din spaţiile verzi, şi prejudiciul adus mediului, astfel încât după săvârțirea acestei acțiuni ilegale arborii nu-și mai îndeplinesc funcțiile ecologice). Trăsăturile facultative ale laturii obiective sunt locul (art. 124 al CCo), timpul (art. 122 alin. (2) al CCo), modul (art. 122 alin (2^1 al CCo) şi mijloacele de săvîrşire a contravenției silvice.

Prin latura subiectivă a contravenției silvice se înțelege atitudinea psihică a persoanei față de acținule/inacțiunile pe care pe care le-a săvârțit și consecințele survenite, care se manifestă printr-o formă concretă a vinovăției. Conform art. 17^1 al Codului contravențional, responsabilitatea, este starea psihologică a persoanei care are capacitatea de a înțelege caracterul prejudiciabil al faptei, precum şi capacitatea de a-şi manifesta voința şi de a-şi dirija acțiunile. Conform art. 14 al Codului contravențional, contravenţia se săvîrşeşte cu intenţie sau din imprudenţă. Contravenţia se consideră săvîrşită cu intenţie dacă persoana care a săvîrşit-o îşi dădea seama de caracterul prejudiciabil al acţiunii sau inacţiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, a dorit sau a admis în mod conştient survenirea acestor urmări. Contravenţia se consideră săvîrşită din imprudenţă dacă persoana care a săvîrşit-o îşi dădea seama de caracterul prejudiciabil al acţiunii sau inacţiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, dar considera în mod uşuratic că ele vor putea fi evitate, ori nu îşi dădea seama de caracterul prejudiciabil al acţiunii sau inacţiunii sale, nu a prevăzut posibilitatea survenirii urmărilor ei prejudiciabile, deşi trebuia şi putea să le prevadă. Dacă, drept rezultat al săvîrşirii cu intenţie a contravenţiei, se produc urmări mai grave care, conform legii, atrag înăsprirea sancţiunii contravenţionale şi care nu

erau cuprinse de intenţia persoanei care a săvîrşit-o, răspunderea contravenţională pentru atare urmări survine numai dacă persoana a prevăzut urmările prejudiciabile, dar considera în mod uşuratic că ele vor putea fi evitate, sau dacă persoana nu a prevăzut posibilitatea survenirii acestor urmări, deşi trebuia şi putea să le prevadă. În consecinţă, contravenţia se consideră intenţionată.

Subiectul general al contravenției silvice este persoana fizică responsabilă care, în momentul săvîrşirii contravenţiei, are împlinită vîrsta de 18 ani. Subiectul contravenției silvice poate fi și persoana juridică, dacă în sancționea normei speciale aceasta este prevăzută.

Subiecții speciali al contravențiilor silvice pot fi persoane responsabile de protecţia şi paza vegetaţiei forestiere (art. 122 alin. (3), (4) al CCo.).

Conform art. 405 al Codului Contravențional, contravențiile sivice se constată şi se examinează de către Inspectoratul pentru Protecţia Mediului. Au dreptul să constate contravenţii, să încheie procese-verbale şi să aplice sancţiuni persoanele abilitate cu funcţii de control din cadrul Inspectoratului pentru Protecţia Mediului.

Totodată, considerăm necesar că terbuie să atragem atenția fenomenului cercetat și din punct de vedere pragmatic. Ținând cont de faptul că în Raportul auditului conformității administrării și gestionării fondului forestier de către Agenția „Moldsilva” sunt mai multe obiecții cu privire la contravențiile silvice, este important să analizăm perioada anilor 2022/2023 în partea ce ține de constatatrea acestor categorii de contravenții, în special numărul de procese verbale cu privire la contravenții silvice în raport cu toate celelalte categorii de contravenții din domeniul protecției mediului, precum și cuantumul amenzilor aplicate/încasate, cuantumul prejudiciilor aplicate/înaintate/încasate, ca să vedem dacă lucrurile s-au schimbat pozitiv, iar fondul forestier și vegetația forestieră din afara fondului forestier asigură funcțiile sale primordiale nominalizate anterior. [7]

Conform datelor din Anuarul IPM – 2022 Protecția mediului în Republica Moldova, au fost întocmite 2085 de procese verbale contravenționale cu privire la contravențiile silvice din numărul total de 5012 de procese verbale contravenționale. Prin urmare, cele mai des săvârșite contravenții din domeniul protecției mediului, sunt contravențiile silvice. Cuantumul amenzilor aplicate pentru săvârșirea contravențiilor silvice a constituit 5 178 750 lei, dintre care au fost încasate 2 366 775 lei, în majoritate fiind achitate în termen de 72 de ore. Concomitent, în anul 2022 de către Inspectoratul pentru Protecția Mediului, au fost calculate și înaintate spre achitare prejudicii cauzate fondului forestier și vegetației

forestiere din afara fondului forestier în valoare de 2 612 038 lei, dintre care au fost achitate 1 496 077 lei. Totodată, au fost calculate prejudicii și remise organelor de drept prin intermediul denunțurilor/sesizărilor în valoare de 6 799 670 lei, soarta cărora la momentul actual nu se cunoaște în partea ce ține de pornirea sau refuzul de a porni urmărirea penală. [8]

Pentru anul 2023, din 5317 procese verbale contravenționale de constatatre a contravențiilor în domeniul mediului întocmite, 2003 din acestea, au constituit contravenții silvice, astfel încât situația în comparație cu anul 2022 nu s-a schimbat substanțial. De asemenea, în baza deciziilor asupra cazurilor de constatare a contravențiilor silvice au fost aplicate amenzi în valoare de 5 889 400 lei și achitate majoritatea acestor amenzi în 72 ore, suma de 2 725 500 lei. Paralel cu aplicarea amenzilor, au fost calculate și înaintate spre achitare prejudicii în mărime de 8 173 647 lei, dintre care au fost achitate 1 930 642 lei, iar în afară de aceasta 3 436 474 lei au fost calculate prejudicii și remise organelor de drept prin intermediul denunțurilor/sesizărilor. [9]

Totodată este de menționat faptul că, conform art. 17 al Codului silvic, pentru pădurile din Republica Moldova se disting două grupe funcționale: a) grupa întâi funcțională cu funcții speciale de protecție – păduri ce sunt utilizate în principal pentru conservarea naturii, conservarea genofondului şi a ecofondului forestier, pentru cercetare științifică, protecția patrimoniului istoric și cultural, protecția corpurilor de apă și a solului, recreere și turism ecologic; aceste păduri includ sistemul de arii protejate și rețeaua Emerald, dar nu se limitează la ele; b) grupa a doua funcțională cu funcții de protecție și producție – păduri polivalente ce asigură securitatea alimentară și energetică a populației, care sunt utilizate în principal pentru producția de lemn, comerțul cu lemn și produse nelemnoase, toate aceste păduri contribuind la protecția mediului. [10]

Este evident că statul este obligat să protejeze prin toate mijloacele administrative, tehnice, juridice toate categoriile de păduri, indiferent la care categorie de grupă se atribuie, însă este evident că pădurile din prima categorie necesită o pază și protecție deosebită, respectiv cheltuielile sunt mult mai mari, inclusiv la capitolul întreținere, conservare și regenerare.

Analiza juridică a sancțiunilor prevăzute de Codul contravențional în conținutul contravențiilor silvice, ne determină să constatăm însă, că valoarea amenzilor aplicate pentru contravențiile care atentează la regimul fondului forestier, regimul ariilor naturale protejate de stat și regimul spațiilor verzi din localitățile urbane și rurale sun aproape identice, ceia ce nu este din punctul mostru de vedere corect. Credem totuși că în

cazul în care o categorie funcțională de păduri este mai valoroasă, atunci și sancțiunile trebuei să fie mai aspre. Spre exemplu, nu este nici o diferență între sancțiunea aliniatului 1 al art 122 al Codului contravențional și a aliniatului 2 al aceluiaș articol. Aceiași este situația de comparație între art. 123 și art. 124 ale Codului contravențional, precum și la art. 141 aliniatul 1 și aliniatul 3.

Reieșind din cele constatate, ajungem la una și aceiași concluzie care este determinată și în Raportul auditului conformității administrării și gestionării fondului forestier de către Agenția „Moldsilva", și anume că, „**sistemul de contravenții şi sancțiunile contravenționale în domeniul silvic necesită o revizuire asupra conținutului acestora**".

Referințe:

1. Hotărârea Curții de Conturi nr. 74 din 20-12-2021 cu privire la Raportul auditului conformității administrării și gestionării fondului forestier de către Agenția „Moldsilva", Publicat : 07-01-2022 în Monitorul Oficial Nr. 1-5 art. 4
2. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 350 din 12-07-2001pentru aprobarea Strategiei dezvoltării durabile a sectorului forestier din Republica Moldova, Publicat : 08-11-2001 în Monitorul Oficial Nr. 133-135 art. 1021
3. Legea nr. 1515 din 13-06-1993 privind protecția mediului înconjurător, Publicat : 30-10-1993 în Monitorul Oficial Nr. 10 art. 283
4. Art. 84 al Codului silvic nr. 887 din 21-06-1996 Publicat : 16-01-1997 în Monitorul Oficial Nr. 4-5 art. 36, Abrogat prin CS69 din 28.03.24, MO188-191/26.04.24 art.244; în vigoare 26.04.25
5. Art. 231 al Codului penal, aprobat prin Legea nr. 985 din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial Nr. 72-74 art. 195 Publicat : 14-04-2009
6. Codul Contravențional al Republicii Moldova nr. 218 din 24-10-2008 Publicat : 17-03-2017 în Monitorul Oficial Nr. 78-84 art. 100
7. Raportul auditului conformității administrării și gestionării fondului forestier de către Agenția „Moldsilva". Disponibil:https://ccrm.md/ro/decisions?from_date=&to_date=&title=&decision_number=74&years%5B%5D=2021&authority_ids%5B%5D=3199 .[Accesat: 15.11.2024]
8. Anuarul IPM – 2022 Protecția mediului în Republica Moldova. Disponibil:https://ipm.gov.md/upfiles/menu_files/23.05.2023%20-%20ANUARUL%202022%20.pdf. [Accesat :15.11.2024]
9. Anuarul IPM – 2022 Protecția mediului în Republica Moldova. Disponibil: https://ipm.gov.md/upfiles/menu_files/ANUARUL%202023%20%20anexa%201-2.pdf.. [Accesat : 15.11.2024]
10. Codul silvic nr. 69 din 28-03-2024 Publicat : 26-04-2024 în Monitorul Oficial Nr. 188-191 art. 244